

ยกเครื่องข้อมูล ยกคนพ้นจน

“ยกเครื่องข้อมูล ยกคนพ้นจน” เป็นผล งานวิชาการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความยากจน ของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวทางการลด ความยากจนอย่างตรงจุด (Targeted Poverty Alleviation) และมาตรการต่อยอดจากโครงการ ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐในปี 2560 รวมทั้งการเชื่อมโยงฐานข้อมูลผู้มีรายได้น้อยของ กระทรวงการคลังกับฐานข้อมูลของหน่วยงาน ภายนอกอื่นๆ เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาของ ผู้มีรายได้น้อยในมิติที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น แล้วเสนอแนะ แนวทางการดำเนินการในอนาคตเพื่อยกระดับแนวทาง ในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

รัฐบาลไทยได้เริ่มดำเนินโครงการลงทะเบียน เพื่อสวัสดิการแห่งรัฐมาตั้งแต่ปี 2559 ซึ่งถือว่าเป็น จุดเริ่มต้นที่สำคัญของการปฏิรูปการดำเนินนโยบาย การจัดสรรสวัสดิการของประเทศไทย เนื่องจาก สามารถระบุตัวตนของผู้มีรายได้น้อยได้ และสามารถ ใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการจัดสวัสดิการต่างๆ ของ หน่วยงานภาครัฐให้กับผู้มีรายได้น้อยที่ต้องการ ความช่วยเหลือจากภาครัฐ ซึ่งโครงการลงทะเบียน เพื่อสวัสดิการแห่งรัฐปี 2560 ทำให้รัฐบาลมีข้อมูล เชิงลึกของผู้มีรายได้น้อยมากถึง 11.4 ล้านคน และได้ให้การช่วยเหลือในระยะแรกในรูปแบบของ การสนับสนุนเงินค่าครองชีพผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

ผลงานนี้ได้ศึกษาแนวทางการลดความยากจน อย่างตรงจุด โดยศึกษาตัวอย่างจากกรณีของ ต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจีนซึ่งเป็นประเทศ ที่ถือได้ว่าประสบความสำเร็จอย่างมากในการลด ความยากจนโดยสามารถลดจำนวนคนจนลงกว่า 700 ล้านคน ในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา แล้วนำ มาประยุกต์ใช้ในกรณีของประเทศไทยภายใต้ชื่อ “มาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีบัตรสวัสดิการ แห่งรัฐ” ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาที่ตรงตามความจำเป็น และความประสงค์ของผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ แต่ละราย (Personalized Plan) โดยส่งเสริมให้มี

บัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีการพัฒนาตนเอง จนสามารถมี งานทำ มีรายได้เป็นของตนเอง และนำไปสู่การพึ่งพา ตนเองได้อย่างยั่งยืนโดยการผ่านการพัฒนาใน 4 มิติ (การมีงานทำ การฝึกอบรมอาชีพและการศึกษา การเข้าถึง แหล่งเงินทุนในระบบ และการเข้าถึงสิ่งจำเป็นพื้นฐาน) รวมทั้งมีผู้ดูแลผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (Account Officer: AO) เพื่อทำหน้าที่ดูแล ให้คำปรึกษา และติดตามผล การพัฒนาของผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นรายบุคคล โดยมี ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ประสงค์จะเข้าร่วมมาตรการ พัฒนาคุณภาพชีวิตจำนวน 4.1 ล้านรายซึ่งสะท้อนว่า

ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีความต้องการความช่วยเหลือจาก รัฐเพียงอย่างเดียว แต่ต้องการโอกาสในการพัฒนา ตนเองและมีงานทำเพื่อยกระดับรายได้ของตนเองอีกด้วย การลดความยากจนตามแนวทางข้างต้นเป็น การแก้ไขปัญหาโดยใช้ข้อมูลเชิงลึกของผู้มีรายได้น้อย ในระดับบุคคล แต่เพื่อให้บรรลุถึงความยากจนสิ้นสุด ควรต้องเสริมการแก้ไขปัญหาระดับครัวเรือนและชุมชน ร่วมด้วย เพื่อส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพ้น จน และลดโอกาสความเสี่ยงที่จะจนรอบใหม่ ผลงานนี้ จึงทำการเชื่อมโยงฐานข้อมูลผู้มีรายได้น้อยของ

กระทรวงการคลังกับฐานข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) และข้อมูลคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่ง ชาติ (กชช. 2ค) ของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งถือเป็น มิติใหม่ของการบูรณาการฐานข้อมูลผู้มีรายได้น้อยข้าม หน่วยงานโดยผลของการเชื่อมโยงข้อมูลพบว่า จากจำนวนประชากร 35.9 ล้านคน ในฐานข้อมูล จปฐ. และ กชช. 2ค เป็นบุคคลเดียวกันกับผู้มีรายได้น้อยใน โครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐจำนวน 8.3 ล้านคน ซึ่งสะท้อนว่า ผู้มีรายได้น้อยจำนวน 8.3 ล้านคน จากทั้งหมด 11.4 ล้านคน เป็นบุคคลที่มีปัญหาด้าน คุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐานในระดับครัวเรือนและ/หรือมี ปัญหาในระดับชุมชนหรือหมู่บ้านที่อาศัย ดังนั้น แนวทาง การแก้ปัญหา “ยกคนพ้นจน” อย่างตรงจุด จึงไม่ควร ละเลยการแก้ปัญหาในระดับครัวเรือนและชุมชนที่อยู่ อาศัยด้วย อีกทั้งยังต้องยกระดับการเชื่อมโยงฐานข้อมูลโดย การสร้างเครื่องมือที่เรียกว่า Proxy Means-testing ที่สามารถระบุตัวผู้มีรายได้น้อย ความเสี่ยงที่บุคคลนั้น จะเป็นคนยากจน

ผลงานนี้ได้เสนอแนะให้ใช้มาตรการ การยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้มีรายได้น้อยอย่างตรงจุด (Targeted) โดยการใช้วิธีการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย หลายวิธีประกอบกัน และเสนอแนะการจัดสรรสวัสดิการ โดยใช้เครื่องมือทางการคลังโดยผ่านบัตรสวัสดิการ แห่งรัฐใน 2 รูปแบบ คือ 1. เงินโอนให้แก่ผู้มีรายได้น้อย การทำงาน (Working Cash Transfer) และ 2. การคืน ภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT Rebate) ซึ่งคล้ายกับกรณีที่ ประเทศสิงคโปร์ใช้ GST Vouchers เพื่อบรรเทาภาระ ให้แก่ผู้มีรายได้น้อย และนอกจากการพัฒนาวิธีการระบุ ตัวผู้มีรายได้น้อยโดยใช้กลไกของภาครัฐแล้ว ยังควรมุ่งใช้วิธีการวินิจฉัยตนเองของผู้มีรายได้น้อย รวมทั้งให้ ความสำคัญกับความยากจนในมิติต่างๆ ที่ครอบคลุม กว้างกว่ามิติทางรายได้ด้วยโดยยกตัวอย่างเครื่องมือ Poverty Stoplight ที่ถูกนำมาใช้ในต่างประเทศ ซึ่งอาจ พิจารณานำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบ จปฐ. รวมทั้งควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในสังคมสามารถนำ ข้อมูลนี้ไปใช้ในการร่วมให้ความช่วยเหลือเป็นรายบุคคล อีกทั้งผู้มีรายได้น้อยยังอาจนำข้อมูลผลการวินิจฉัยไป ใช้ในการกำหนดแผนชีวิตของตนเองเพื่อให้หลุดพ้น จากความยากจน ซึ่งในที่สุดแล้วการบูรณาการ ความร่วมมือจากทุกหน่วยงานและนำข้อมูลไปใช้ในการ ออกแบบนโยบายในลักษณะเฉพาะเจาะจง (Tailor-made Policy) จะทำให้การลดความยากจนเป็นไปอย่าง “ถูกฝา ถูกตัว ถูกต้อง” และยั่งยืนในที่สุด

ทั้งนี้ เนื้อหาข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของผลงานวิชาการ “ยกเครื่องข้อมูล ยกคนพ้นจน” ซึ่งจะมีงานนำเสนอโดย ข้าราชการรุ่นใหม่ของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) ในงานสัมมนาวิชาการประจำปี 2561 (FPO Symposium 2018) ซึ่งปีนี้จัดขึ้นเป็นครั้งที่ 15 ภายใต้หัวข้อ “เทคโนโลยี ทางการคลัง (Fiscal Technology: FisTech)” ขณะที่ในช่วงบ่ายจะเป็นการเสวนาในหัวข้อ “เศรษฐกิจดิจิทัล... ความหวังเศรษฐกิจไทย” โดยผู้ทรงคุณวุฒิจากภาควิชาการ ภาครัฐ และภาคเอกชน ในวันพุธที่ 1 สิงหาคม 2561 เวลา 08.30-15.30 น. ณ ห้องแอดมิททิฟ คริสตัลฮอลล์ โรงแรม ดิ แอทธินี โฮเทล แบงค็อก อะ ลักซ์ชูรี คอลเล็คชั่น โฮเทล

วิสัยทัศน์กระทรวงการคลัง

“เสาหลักทางการคลังและเศรษฐกิจ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน”

โดย กลุ่มสารนิเทศการคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง

